

Berachos /Daf 2-4/ Aug. 3 '12

• Abridged Sample Edition •

ברכות דף ב-ד/טו אב תשע"ב

דף ב.

מאימתי קורין את שמע

1] The Chidah (Pesach Einayim) suggests the reason *shas* begins with a discussion about the mitzvah of קריאת שמע של ערבית - the evening *shema* - is that *shema* is generally the first mitzvah incumbent on a Jewish boy upon reaching the age of bar mitzvah.¹

2] In the first passage of *shema*, the posuk states, ובשכבך ובקומך - when you lie down and when you arise (Devarim 6:7). This teaches that there is a mitzvah to recite *shema* twice daily, once in the evening when people [go to] sleep, and once in the morning when people rise from their sleep.

The Mishna cites a dispute regarding סוף זמן - קריאת שמע של ערבית - the latest time allowed for the evening *shema*:

(a) R' Eliezer asserts that one must recite *shema* before the end of the first third of the night (אשמורה ראשונה). The Gemara on 3a explains that R' Eliezer interprets the term ובשכבך to mean the time that people go to sleep, which is during the first third of the night.

(b) Rabban Gamliel interprets ובשכבך as meaning the entire time that people sleep, and he therefore maintains that *shema* may be recited the entire night.

(c) The Chachamim assert that *min haTorah* (by Torah law) the *shema* may be recited any time throughout the night (as Rabban Gamliel maintains). However, the sages were concerned that if one delays the mitzvah of *shema*, he might forget to recite it altogether. Therefore, the sages instituted a midnight deadline for reciting *shema* so that one should recite *shema* immediately after nightfall without delay כדי להרחיק אדם מן העבירה

- in order to distance a person from sin.

There is a fundamental dispute among the Rishonim as to the force of this rabbinical decree.

Tosfos (Pesachim 120b) is of the opinion that if a person transgresses this rabbinic decree and misses the midnight *shema* deadline, he should, nevertheless, recite *shema* after midnight to fulfill of the mitzvah *min haTorah* (which applies all night).²

Rabbeinu Yona maintains that (according to the view of the Chachamim) if one neglects to recite *shema* before midnight he has forfeited the mitzvah altogether, and he does not recite it after midnight. The sages were concerned that if it were possible to fulfill the mitzvah of *shema* after midnight, one would often neglect to recite it altogether. Therefore, to strengthen their decree and ensure that one does not delay *shema*, the sages uprooted the mitzvah of *shema* after midnight and declared that if one recites *shema* after midnight he has not fulfilled the mitzvah. [Rabbeinu Yona explains that the sages (i.e., the אנשי כנסת הגדולה) are empowered to uproot a Torah law when they deem it necessary for the sake of upholding the Torah, just as they decreed not to blast the shofar when Rosh Hashana falls on Shabbos lest one desecrate Shabbos by carrying his shofar through the street (see Rosh Hashana 29b, יש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה).³ The Shagas Aryeh⁴ takes issue with Rabbeinu Yona's position. He asserts that the sages would only invoke the power to uproot a mitzvah when they feared that the fulfillment of the mitzvah may result in a violation of another mitzvah (or issur), one whose violation they deemed more serious than the original mitzvah.

For example, they cancelled the mitzvah of shofar on Shabbos because they deemed the possible active desecration of Shabbos (קום ועשה) more serious than refraining from blowing shofar (which is only a passive violation, שב ואל תעשה). In the case of *shema*, argues the Shagas Aryeh, the sages would not cancel today's mitzvah for the sake of a preventing a possible omission of the same mitzvah in the future.⁵

דף ג: לכו פשטו ידיכם בגדוד

1] The Gemara relates that the *Chachmei Yisrael* (Sages) complained to Dovid Hamelech about the impoverished state of the nation. After concluding that there were insufficient resources amongst them to provide a livelihood for everyone, Dovid Hamelech suggested that they take up arms and engage in warfare. In preparation for battle the sages consulted with Achitophal (the advisor), the Sanhedrin, and the *Urim V'Tumim*.

Since they received Divine sanction from the *Urim V'Tumim*, it is difficult to understand why it was necessary to also consult with the Sanhedrin and Achitophal.

Rashi explains that although the *Urim V'Tumim* prophetically conveyed to them that they would be victorious in war, they discussed battle strategy with Achitophal to decide on the best course of action.

[The Rashba⁶ deduces from the this Gemara that the *Urim V'Tumim* was not consulted regarding a dilemma until the matter was discussed with the advisors. The *Urim V'Tumim* was approached only to receive approval of ideas that were already endorsed by the advisors.]

Rashi explains that the purpose of consulting with the Sanhedrin was so that its members should pray on their behalf. The Meromei Sodeh explains that although they were assured victory by the *Urim V'Tumim*, Divine mercy was necessary to limit their casualties. [The Maharsha⁷ deduces from this Gemara that before embarking on a journey, one should approach prominent rabbis his city to receive their blessings and prayers.]

Alternatively, the Maharsha (Sanhedrin 16a) explains that the Sanhedrin were consulted for their decisions regarding various halachic questions pertaining to warfare, e.g., laws

regarding יפת תואר - gentile captive woman (Devarim 21:10-14), משרו מלחמה - war general (Devarim 20), and general laws pertaining to troops, discussed in Eruvin 17a-b.

2] R' Eliezer Landau (in his glosses printed after the Gemara) notes that the Mishna in Sanhedrin 2a lists several actions which require the authorization of the Sanhedrin, one of which is instigating a מלחמת הרשות (discretionary war). Consequently, he questions why Rashi says that the Sanhedrin were contacted for the purpose of eliciting their prayers, instead of saying that Torah law requires that the Sanhedrin be consulted prior to engaging in a discretionary war.⁸

In answer to this question the Margaliyos HaYam (Sanhedrin 16a) makes the following observation: Dovid Hamelech did not state, "assemble an army and go out to battle." Rather he instructed, לכו פשטו ידיכם בגדוד which literally means "go do battle with the troops." The Margaliyos HaYam theorizes that the economic woes of klal Yisrael were a result of a foreign battalion stationed in Eretz Yisrael that ravaged their crops and wreaked havoc on their economy. Dovid Hamelech instructed the leaders to engage in warfare with these foreign troops and oust them from the land.

The standard conditions for going to war mentioned in Sanhedrin 2a did not apply to this battle since it was waged on native soil against an invading army. Therefore, Rashi suggests that the reason for consulting the Sanhedrin was merely to elicit their prayers, but not because their approval was halachically required in this case.⁹

דף ד: והא דקא אמרי עד חצות כדי להרחיק את האדם מן העבירה

The Chachamim in the Mishna 2a assert *shema* must be recited before midnight. The Gemara explains that *min haTorah* it may be recited all night, as Rabban Gamliel maintains, but the sages decreed that it must be recited before midnight as a סייג - safeguard. They were concerned that if *shema* may be recited all night one may come home from work and decide to eat and take a nap before reciting *shema* and as a result he may sleep through the entire night and miss the mitzvah.

The Gemara below on 8b rules in accordance with Rabban Gamliel who maintains that *shema*

may be recited all night; however, there is a difference of opinion among the authorities as to the understanding of his position.

Rabbeinu Yona¹⁰ maintains that Rabban Gamliel agrees with the Chachamim that לכתחילה (ideally) *shema* should be recited immediately after nightfall. Their disagreement involves one who transgressed this law and delayed reciting *shema* until after midnight. The Chachamim are of the opinion that the sages uprooted the mitzvah after midnight and if one missed the midnight deadline he does not recite it afterwards (see above ב דף), whereas Rabban Gamliel is of the opinion that the sages did not uproot the mitzvah and one should recite *shema* after midnight if he failed to recite it earlier.

The Rosh¹¹ disagrees with Rabbeinu Yona and maintains that only the Chachamim require reciting *shema* before midnight, but Rabban Gamliel, whom the halacha follows, permits one

to delay *shema* until after midnight if he is so inclined. [This dispute is limited to one who wishes to engage in activities other than eating and sleeping, or no activity at all. However, the Rosh agrees that one may not eat a meal or take a nap once the time for *shema* has arrived (i.e., nightfall) because eating could make one drowsy and we are concerned that he might sleep through the night.]

The Shulchan Aruch¹² rules that one is obligated to recite *shema* immediately after nightfall, but if he failed to do so he may recite it all night.¹³

The Mishna Berurah¹⁴ cites many authorities who rule in accordance with the Rosh – that there is no obligation to recite *shema* before midnight (or immediately after nightfall). Consequently, he says that in cases of great need, such as where one must deliver a Torah shiur, perhaps one may rely on the Rosh and delay *shema* even until after midnight. ■

דף 10
(6) שו"ת סימן מ"ח, מובא במרגלית הים סנהדרין דף טז: (אות ח) ובספר שערים מצוינים בהלכה כאן (בא שם לישב למה צריך הגמ' להביא הקרא ועצת אחיתופל וכו' כיון שמפורש שם בדברי הימים א' (כז-ל) באותה קרא שקאי עליו הגמ' "ואחיתופל יועץ למלך וגו'".
(7) מובא בעטרת זקנים על שו"ע ריש סימן ק"י (מובא כאן בספר חדשים גם ישנים להר"י יהונתן שטייף, וכן בספר "שפתי חכמים" עמ"ס ברכות).
(8) כל"י כיון דשאר דברים שבמשנה כגון אין דנין את השבת ואין מוסיפין על העיר אלא בבית של ע"א לא שייך בהו הטעם כדי שיתפללו עליהם א"כ מה"ת לרש"י דזהו הטעם שצריכין ליטול רשות מסנהדרין למלחמת רשות (ועי' שפתי"ח שגורס ברש"י - נוטלים מהם רשות "וכד"י שיתפללו וכו' אולם אף לגירסא צ"ע מה"ת לרש"י לומר טעם נוסף), [לכאוי"ל דרש"י ס"ל דכיון דיציאה למלחמה בעי שאלת אורים ותומים ממילא מוכח ששאלת סנהדרין אינו אלא כדי שיתפללו עליהם (אולם ע"ש בסנהדרין סוף טז). שלא כתב רש"י שם הטעם כדי שיתפללו עליהם, וע"ע ברין סופ"ק דע"ז דסוריא מיקרי כיבוש יחיד משום שלא הסכימו סנהדרין, מבואר לכאוי' דהסכמת סנהדרין מעכבת).
(9) אולם פשט זה קשה להולמו בסוגיא שם שהרי הגמ' מביא עובדא זו (דדוד המלך שאל את אחיתופל וסנהדרין ואורים ותומים קודם שפשוט ידעהו בגדוד) להמקור של הדין דמתני' שם דמלחמת רשות צריך סנהדרין של ע"א, וא"כ איך שייך לומר דמלחמה זו אינו כשאר מלחמת רשות ולא בעי שאלת סנהדרין מעיקר הדין, וצ"ע.

דף 11
(10) דף א. בדפי הר"י.
(11) סימן ט'.
(12) או"ח סימן רל"ה סעיף ג'.
(13) וכן כתב הרמב"ם פ"א מהל' ק"ש ה"ט דאם איחר אחר חצות יצא, ועי' בית יוסף סימן רל"ה שמשמע דהבין בדעת הרמב"ם דס"ל כהרא"ש דפליגי ר"ג וחכמים אי מצוה לכתחילה לקרותה בתחילת הלילה ופסק בחכמים והא דקיי"ל בדף דף ח: כ"ג היינו רק לענין שמצותו מה"ת כל הלילה (ומבאר שלא בא הגמ' שם אלא לאפוקי מדעתו דר"א דס"ל דאין מצותה אלא עד אשמורה ראשונה), וע"ש בב"ח שחולק והבין דדעת הרמב"ם כ"י יונה והא דיוצא אפי' אחר חצות משום דקיי"ל כ"י גמליאל.
(14) שם סימן רל"ה בביאור הלכה (סוד"ה וזמנה).

דף 12
(1) וכן ראינו בשטה מקובצת החדש "חידושי הר"ם" וכיון לזה בספר שערים מצוינים בהלכה כאן (ועי' בהקדמת ספר "חדשים גם ישנים" להגר"י שטייף וצ"ל שמאריך בטעמים למה תחילה רבנו הק' מס' ברכות במצות שמע.
(2) כך הוא משמעות פשוטת הסוגיא ורש"י לקמן דף ט. "והא"י דקאמרי עד חצות כדי וכו'" ולכאוי' כן הוא שיטת הרא"ש סימן ט' שכתב דלא פליגי חכמים ור"ג אלא אם יש מצות חכמים לקרותה לכתחילה לפני חצות ומשמע דבדיעבד אם איחר עד אחר חצות עדיין יש מצוה לקרותה לכו"ע.
(3) (וכן לענין אכילת קדשים כתב רש"י דאסרו חכמים אחר חצות כדי שלא יבא לידי אכילת נותר דהוא איסור כרת), ודע שיש מקום לחקור לענין שופר בשבת וכן לענין אכילת קדשים אחר חצות אם עקרו חז"ל המצוה לגמרי או דילמא הטילו עליו איסור מדרבנן לתקוע בשבת (והנפ"מ הוא אם עבר על דברי חז"ל ותקע שופר בשבת האם מקיים מצות שופר מה"ת, אולם לענין קרי"ש לדעת ר"י ק"ק לומר שהטילו עליו איסור לקרותו אחר חצות ויותר מסתברא לומר בכוונת ר' יונה שעקרו המצוה מיני' ומימלא ליכא שום ענין לקרותו אבל לא מתסברא שיש איסור), ועי' רע"א במערכה ח' שנקט כצד ב' שלא עקרו המצוה לגמרי, ועי' קובץ שיעורים סימן ס"ח סק"ז ועי' מועדים וזמנים ח"ו סימן ח', ועי' שדי חמד מערכת מ"ם כלל נ"ט.
(4) סימן ד'.

(5) כן הקשה השג"א מצד הסברא (וע"ש שהאריך גם בראיות), וע"ע בחדשים גם ישנים שר"ל דזהו גופא כוונת רבן גמליאל, דבניו ס"ל כרבנו יונה ולכן סברו דתו א"א להם לקרות קרי"ש, והשיב להם אביהם דלא עקרו חז"ל מצוה אחר חצות אלא בגוונא דנוגע להרחיק אדם "מעבירה" כלומר מאיסור לאו, ולא כדי לחזק מצות עשה, והנה יש להעיר מדין הקורא קרי"ש אחר עלה"ש קודם נץ החמה דקיי"ל לקמן ריש דף ט. כדאי הוא ר"ש לסמוך עליו (לקרותה אחר עמוד השחר קודם נץ החמה) בשעת הדחק - כל"י דדוקא במקום אונס שייך לצאת אחר עלה"ש אבל אם פשע ולא קרא עד אחר עלות השחר שוב ליכא מצוה והיינו דאמר ר"ג לבניו שיקראו קרי"ש דוקא אם לא עלה עמוד השחר (כן מבואר ברא"ש שם ובטושי"ע סו"ס רל"ה דלא יצא ידי חובתו אחר עלה"ש א"כ נאנס), א"כ לכאוי' מבואר שלא כהשג"א דלכו"ע שפיר שייך שבטלו חז"ל מצות קרי"ש כדי שיזרז לעתיד לבא (אולם עי' פניי דמצדד לומר דקריאת שמע של ערבית אחר עלות למי שנאנס הוא בגדר "יתשלמים" ולפניי' אתי שפיר ודו"ק).

This Special Siyum Sample has been sponsored by....

LEASELAND
Since 1991
Auto Leasing & Sales Inc.
(800)223-5327
info@leaseland.com

YatedNe'eman
845.369.1600

Free Gemara Menukad offer sponsored by **Tuvia's Judaica & Gifts**, Monsey NY, 845-426-0824

STIMULATE your Daily Limud.

With the popular AL HADAF on daf yomi!!

The popular 16 page Daf Yomi bi-weekly

- Elaborates and expounds on topics from each & every daf.
- Written in lucid English, with extensive Hebrew footnotes.
- Enjoyed by daf yomi learners on all levels – beginners to maggidei shiur.
- So clear and understandable, even used by many not studying daf yomi.
- An excellent source for a short insightful limud program.
- Use it while travelling, or during a lunch break.

Warmly endorsed and recommended
by leading Rabbonim and Maggidei Shiur.

Sign Up Now for your SIYUM STIMULUS PACKAGE!

Enroll NOW & receive

2 Free
Travel Size

Gemara Menukads
Berachos & Shabbos - by Tuvias
Just add \$3 for shipping

1 yr. subscription to Al Hadaf
ONLY \$40 BY MAIL OR \$25 BY E-MAIL

SATISFACTION GUARANTEED!
Money back if not completely satisfied

Visit us at www.alhadafyomi.org

1-877-7AL-HADAF

congalhadaf@gmail.com

- ☐ Enclosed is \$40 for 1-yr subscription to Al Hadaf by regular mail, entitled to E-mail also, no added charge. Canada \$54, Overseas \$65.
- ☐ Email subscription: \$25 receive pdf. by email every 2 weeks
- ☐ Enclosed is \$3 Shipping fee for my free Gemara Menukads

Send from to: **Al Hadaf – POB 791 – Monsey, NY 10952**
E-mail congalhadaf@gmail.com
Phone 845.356.9114 Fax: 425.409.0713

Name _____ Phone _____ - _____ - _____

Address _____ City _____ St _____ Zip _____

Email _____

☐ Check enclosed. Charge my: ☐ Visa ☐ MC ☐ Amex ☐ Discover

Card # _____ Exp: ____/____/____ Cvc _____